

ISSN:1306-3111
e-Journal of New World Sciences Academy
2012, Volume: 7, Number: 4, Article Number: 4C0150

NWSA-HUMANITIES

Received: April 2012

Accepted: September 2012

Series : 4C

ISSN : 1308-7320

© 2010 www.newwsa.com

M.Hakan Özçelik

Istanbul Aydın University

hakanozcelik@aydin.edu.tr

Sefakoy-Istanbul-Turkey

**ATATÜRK DEVRİMLERİNE KARŞI FAALİYETLERLE MÜCADELE
(1938-1960)**

ÖZET

Atatürk'ün ölümüyle 1938-1960 yılları arasında Atatürk Devrimlerine karşı faaliyetler uygulanırken aynı zamanda Atatürk Devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadele de edilmiştir. 1938-1945 yılları arasında devrimleri yapan kişilerin bir kısmının halen görevde olması bir kısmının da görevde olmasa da konulara müdahil olabilecek konumda olması, ayrıca tek parti yönetiminin devam etmesi, dolayısıyla devrimlere karşı ciddi manada herhangi bir karşı faaliyet olmamış, bu sebeptendir ki mücadeleye de gerek duyulmamıştır. Çok partili sisteme geçişle Atatürk Devrimlerine karşı faaliyetler meydana gelince doğal olarak karşı faaliyetlerle mücadele de artık ülkenin gündemine gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk Devrimleri, Atatürk, Devrim,
Karşı Devrim, Tehditler

**THE STRUGGLE WITH THE CONTROVERSIAL ACTIVITIES AGAINST TO ATATÜRK'S
REVOLUTIONS (1938-1960)**

ABSTRACT

By death of Atatürk, between 1938-1960 there has been a counter company for companies counter in the Revolutions of Atatürk. However, between 1938-1945, there has been no need to a counter company because the men who performed the revolutions were still on the job; moreover the headquarters of the single-party regime were on duty so that there were no attacks to revolutions. With passing multi-party system attacks began for the Revolutions of Atatürk, thus counter companies came up on the agenda.

Keywords: Atatürk Revolutions, Atatürk, Revolutions,
Counter Revolution, Threats

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

1938 yılına dek Atatürk ve arkadaşları tarafından yapılan "Devrimler", "Aydınlanma" ve "Bütünsel Kalkınma" (Akşin, 2007:173) temel fikrinden hareketle yeni bir toplum oluşturmayı hedeflemiştir. Aydınlanma ve Bütünsel Kalkınma amacıyla yapılan devrimlerin temelini de Atatürk ilkelerinin oluşturduğunu ifade etmek yanlış olmaz. Ancak bu ilkelerden biri olan "Devrimcilik" ilkesi "Atatürk Devrimlerine Karşı Faaliyetlerle Mücadele"nin temelini teşkil etmesi kaçınılmaz zorunluluktur.

"Devrimcilik" ilkesi; Türk milletine yakışmayan toplumsal, kültürel, siyasal, şartların değişmesine yönelik çağdaş, medeni ülkeler ayarında "yenilikler" yapmak olduğu kadar yapılan bütün devrimlerin benimsenmesi, değişen gelişen zamana göre uyarlanması ve yeni devrimler arayışında olmakla birlikte yapılan devrimlerin "ısrarla uygulanmasını sağlamaktır".

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESERCH SIGNIFICANCE)

"Atatürk Devrimlerine Karşı Faaliyetlerle Mücadele 1938-1960" başlıklı makalede, Atatürk Devrimlerine Karşı Faaliyetlerin ve Mücadelenin var olduğunu, her iki eylemin yapılaş şekil ve amaçlarını ortaya koyarken, her iki eylem de tarafsız bir şekilde bahse konu edilmiştir. Makale, konu itibarıyla çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Dolayısıyla çalışmamda, yaşanan bütün olayları anlatmak mümkün değildir. Ancak bu yönde yapılacak diğer "Atatürk devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadele"lerin neler olduğunu ortaya koyan diğer çalışmalara temel kabul edilebilir ve meselenin aydınlatılmasında katkı sağlayabilir.

3. ANAKONU-MEVZU YÖNTEMİ (SUBJECT PROCESS)

Atatürk Devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadele; bireysel, toplumsal ve kurumsal düzeyde incelenmiştir. Atatürk devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadeleler 1938-1945, 1945-1950, 1950-1960 dönemleri içerisinde incelenmiştir. Böyle bir sınıflamaya veya anlatım metodunun kullanılmasına, belirlenen dönemler arasındaki gerek siyasal gerek sosyal yapısındaki değişiklikler gerekse dış dünyanın etkileri sebebiyet verdiği gibi dönemleri bu şekilde tanımlamak konunun anlatımı açısından da kolaylık sağlamıştır.

Makalede ağırlıklı olarak Atatürk İlkeleri ve Devrimlerine, Tek Parti, Çok Partili Düzene Geçiş ve Demokrat Parti dönemine ait yazılmış eserler, süreli yayınlar, resmi yayınlar ve dönemin gazeteleri kaynak olarak kullanılmıştır.

4. MÜCADELE'NİN OLUŞUMU İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR (REQUIREMENTS FOR FORMATIONS OF STRUGGLE)

Yapılan devrimlerin "süreklilik içinde değişim" (Özdemir, 2008:153) halinde olması için öncelikli şart, devrimin "sürekli" olmasıdır. Devrimin sürekli olup olmayacağını "Devrim" bazında incelemektense bir devrimin sürekliliğinin nasıl sağlanacağını ortaya konması daha doğru olacaktır.

Sosyal nitelikteki herhangi bir olay gibi, başarılı, sürekli bir devrim, belirli sosyolojik esaslar dâhilinde cereyan etmelidir. Başarıyla uygulanmak istenen devrim;

- Toplumsal bir ihtiyaçtan doğmalı,
- Teknik bakımdan ihtiyaçları karşılamalı,
- Uygulanabilir olabilmesi için gerekli sistem, sistemler bütünü tarafından desteklenmeli,
- Uygulama zamanı doğru seçilmeli,
- Toplumun her kesimine anlaşılabilir seviyede yayılmalı, yaygınlaştırılmalı,

- Kendi kurucularının yanı sıra doğal koruyucularını oluşturmali,
- "Süreklilik içinde değişim" prensibini saęlayabilmeli,
- Hukuksal olarak korunmalıdır.

Bir devrimin başarıya ulaşmasının, doğal kollayıcı, koruyucu, taraftarını oluşturmasının sürekli olmasının yanı sıra diğer bir önemli şartta, toplum içinde yaygınlaştırılmasıdır.

1938-1960 yılları arasındaki Atatürk devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadeleyi izah etmeden önce toplumun fikirsel olarak ayrışmalarına rağmen herkesin hemfikir olduğu bir mücadeleyi tespit etmek gerekir. O da, 25 Temmuz 1951 yılında çıkarılan "Atatürk'ü Koruma Kanunu" olarak bilinen, "Atatürk Aleyhinde İşlenen Suçlar Hakkında Kanun"dur.

1938-60 yılları arasında Atatürk devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadele, farklı kulvarlarda olmakla birlikte "Atatürk'ü Koruma Kanunu", karşı faaliyetlere yönelik verilen mücadelede her yönden, her düşünce tarzından gelebilecek eleştiriye, tepkiye karşı ortak olarak alınan bir mücadeledir, karardır, sonuçtur.

5. KARŞI FAALİYETLERLE MÜCADELE

(THE STRUGGLE WITH THE CONTROVERSIAL ACTIVITIES)

Mustafa Kemal Atatürk'ün hayata veda etmesiyle Türkiye Cumhuriyeti Devletini ve cumhuriyetin temelini oluşturan Atatürk devrimlerini yok etmek, etkisizleştirmek, yurt içi ve yurt dışı karşıt güçlerin her daim odak noktasında olmuştur. Bu çizgide olan ülkeler hedeflerine ulaşmak için içinde buldukları siyasal politikalar, konjonktür gereği değişik enstrümanlar kullanmışlardır. Kullanılan enstrümanlar ise makaledeki dönem içinde önümüze İrtica ve Yıkıcı faaliyetler olarak çıkmaktadır. Dönem içinde bölücü faaliyetler direkt olarak ortaya konmasa da din kisvesi altında 1938 yılından önce birkaç kez gündeme gelmiş, çok partili sisteme geçilmesiyle de farklı partilerin içinde amaçları doğrultusunda faaliyet göstermişlerdir.

5.1. 1938-1950 Dönemi (Period 1938-1950)

Atatürk'ün ölümünden sonra cumhurbaşkanlığına seçilen İsmet İnönü, Atatürk'ün en yakın dava arkadaşı olması nedeniyle devrimlerin hızı kesilmeden 1946 yılına kadar sürdürmüştür. Ancak İsmet İnönü döneminde geçilen çok partili sistem, Atatürk devrimlerinin geleceğini tehdit altına almıştır.

1938-1945 yılları arasında tek parti yönetiminin devam etmesinin etkisiyle devrimlere karşı ciddi manada herhangi bir karşı faaliyet olmamış ve her hangi bir mücadeleye de gerek duyulmamıştır. Ancak 1946 sonrası çok partili sistemin ortaya çıkardığı "oy paylaşımı" mücadelesi "karşı faaliyetler" açısından yeni bir dönem başlatmıştır. Dönem içinde "karşı faaliyetler" yer alırken "Atatürk Devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadele" kapsamında kurumsal bir etkinlik görülmemiş, toplumsal ve bireysel çıkışlar yer almıştır. Bunun tek sebebi de Atatürk Devrimlerinin halen toplum üzerindeki etkisinin devam etmesi olarak değerlendirilebilir.

5.1.1. İrticai Faaliyetlerle Mücadele

(The Struggle Against Reactionary)

Cumhuriyet Halk Partisi'nin iktidardaki son dönemi olan süreçte, çok partili döneme geçişle başlayan ve oy kaygısıyla verilen dini tavizlere ilk ciddi karşı koyma, mücadele 1947 yılında yapılan C.H.P. kurultayında meydana gelmiştir.

C.H.P.'nin dini yönden isteklerinin öncülüğünü mecliste iki milletvekili yapıyordu. Biri bazılarının "büyük hatip" dediği Türk Ocaklarının eski başkanı ve Bükreş eski büyükelçisi Hamdullah Suphi

Tanrıöver, diğeri Milli mücadelenin "sivil paşa"'sı diye anılan Seyhan milletvekili Sinan Tekelioğlu'ydu.

Tanrıöver ve Tekelioğlu ülkede dini duyguların zayıfladığını, dini hizmetlerin yerine getirilemediğini vurgulayarak dinin komünizme karşı mücadelede en birleştirici unsur olduğunu savunuyorlardı. Meclisteki C.H.P.'nin milletvekillerinden tek bir itiraz gelmez iken Tanrıöver ve Tekelioğlu'nun bu tür isteklerine karşı bir milletvekili devamlı mücadele içinde olmuştur.

Bu milletvekili 1943 yılında meclise giren ünlü şair Behçet Kemal Çağlar idi. Çağlar, Tanrıöver ve Tekelioğlu'nun "birleştirici unsur" diye adlandırdığı dinin nasıl birleştirici olmadığını, olamayacağını kurultayda:

" *Din birleştiricidir diyen Sayın Tanrıöver unutup mu ki, Hitler de İsa'nın Allahı'na dua ediyordu, (İngiliz Kralı) Jorj da...*

(*Birinci Cihan Harbi'nde*) ...Hilafeti de, dini de koruyan Türk ordularının arkasından kancıkça silah çekenler (Türklerle) aynı dinden değil miydiler?.. Aynı hilafete tabi değil miydiler?.." (C.H.P. Yedinci Büyük Kurultayı, 1948:85) şeklinde ifade ederek karşı faaliyetlere yol açabilecek tutum ve davranışlara karşı, onurlu bir duruş sergilenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.

C.H.P. içinde bu tür bölünmeler daha gerçekleşmemiş, parti programında laiklik kavramı daha yeni şeklini almamış iken 1946 yılında okullarda din eğitimi verilmesine yönelik karar alındığında Mehmet Ali Aybar durumu o günlerde şu şekilde değerlendirmişti:

"*Bu ana kadar inkılâpçılığı ve laikliği ile övünen bu parti, siyasi hayatının en kritik bir zamanında kurtuluşu dine sarılmakta bulmuştur... Atatürk'ün kurduğu ve bir zamanlar ileriliği temsil eden bu partinin, velev ki bir politika oyunu için dahi olsa, yıktığı putlara tapar görünmesi; halkın teveccühünü kazanırız ümidine kapılarak, kendi tabirlerince karabaşlı irtacaya el uzatmaları cidden acıdır...*" (Yurdakul, 2004:76)

5.1.1.1. Büyük Doğu Dergisine Tepki (Response to Magazine "Big East")

Büyük Doğu dergisi (1943-1978 yılları arasında, Necip Fazıl Kısakürek'in değişik evrelerde yayınladığı dergi), 6 Haziran 1947 tarihinde, yurt dışında yazılmış olan "Sultan Hamid'in Ruhaniyetinden İstimdat" isimli eski bir manzumeyi yayımlayarak, Atatürk'e hakaret etmesine ilk tepki, basın tarafından gösterilmiştir. Gazeteler tarafından olay büyük bir küstahlık olarak yorumlanmış ve bu olaydan bahsetmek zorunda kalmalarının kendilerine büyük acı verdiğini ifade ederek gazete sayfasında yer almıştır.

Büyük Doğu dergisinin sütunlarında yer verdiği manzumenin sahibi, Rıza Tevfik Bölükbaşı, manzumenin yayımlanmasından sonra bir gazeteye vermiş olduğu beyanatta, şiiri 3 Nisan 1925 yılında kendi itikadınca memleketinden haksız olarak çıkarıldıktan sonra o zamanki haleti ruhiye ile Amman'da yazdığını belirterek, bu şiiri yayımlayarak para kazanmak isteyen şahsı asla affetmeyeceğini söylemiştir. Bölükbaşı, Necip Fazıl'a dolaylı olarak bu ve buna benzer şiirlerinin hiç bir zaman yayımlanmasını istemediğini belirttiğini öne sürmüştür. Ayrıca Rıza Tevfik bu tür olayları "*eski defterleri karıştırmak*" olarak değerlendirmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 8 Haziran 1947).

Savcılık, Necip Fazıl Kısakürek ve Rıza Tevfik'in ifadesini alırken, Türk gençliği de Atatürk'e yapılan hakaret karşısında duyarsız kalmamış, birçok eyleme girişmiştir. İstanbul Üniversitesi Talebe Cemiyeti, üniversite gençliği adına gazeteye verdiği demeçte yayınlanan şiirler yüzünden mukaddesatlarına dil uzatıldığını, bu sebeptendir ki Türk gençliğinin bunu asla affetmeyeceğini, bu tür insanlara cemiyetin gerekli

cezayı vereceğini beyan etmiştir. Bunun yanı sıra İstanbul Yüksek Tahsil Gençliği Derneği de bir beyanname yayınlarak, bu üzücü durum karşısında duydukları nefreti belirtmiş, Ankara Dil Tarih Coğrafya Talebe Cemiyeti de Büyük Doğu hadisesi karşısında sessiz kalmamış ve hadise karşısında duydukları öfkeyi dile getirmişlerdir (Cumhuriyet Gazetesi, 8 Haziran 1947).

"Atatürk Bir Başlangıçtır" adlı günlük makalesinde Nadir Nadi, Atatürk'ün adı ileri sürülerek Türk milletinin milli varlığına savrulan hakaretler üzerine gençlerden birçok mektup aldığını, bu mektuplarla içinin çok ferahladığını söylerken Atatürk'ün öldüğü günkü hıçkırıklara boğulmuş milleti düşünürken, o an içlerinde Atatürk'ü hissettiklerini ve tek tesellilerinin onun büyük eseri olan "gençlik" olduğunu belirtmiştir (NADİ Nadir, "Atatürk Bir Başlangıçtır", Cumhuriyet Gazetesi, 10 Haziran 1947).

Büyük Doğu'nun yayını üzerine gün geçtikçe ülkede infial artmış ve her ilde, ilçede mitingler düzenlenmiştir. Bu mitinglerde gerek partiler, gerek vatandaşlar ve gerekse özellikle gençlik, atalarına sahip çıkmış ve üzücü olaya sebebiyet verenleri ise her fırsatta kınamışlar, Kısakürek'e ve Tevfik'e büyük tepki göstermişlerdir.

Edirne'de (Cumhuriyet Gazetesi, 12 Haziran 1947) ve Antakya'da gençler şehir meydanında toplanmış, Büyük Doğu dergisini protesto ederken (Cumhuriyet Gazetesi, 14 Haziran 1947), Ankara Yüksek Tahsil Gençliği de "Atatürk ve Gençlik" adı altında bir toplantı tertip edeceğini beyan etmiş ve dağıttığı beyanname (Cumhuriyet Gazetesi, 14-15 Haziran 1947) kısaca;

"Üstünde hür bayrağının dalgalandığı bu vatan da bazı nankörlerin Ebedi Şefimiz Atatürk'e Milli Mücadele kahramanlarına ve aziz şehitlerimize hakaret etmek cüretini gösterdikleri şu sırada milli mukaddesatımıza, inkılâplarımıza ve Cumhuriyete kastetmek isteyen vicdansızlara karşı nefretini belirtmek ve sana emanet edilen bu mukaddes kıymetlere sarsılmaz bağlılığını bir defa daha ifade etmek üzere cumartesi günü saat 16.00'da Halkevine gel, varlığını göster." diyerek oluşan durum karşısında sessiz kalınamayacağını ve gençlik olarak buna karşı durulması gerektiğini ifade etmiştir.

Atatürk'e hakarete tepkisiz kalamayan Adana'da gençler, İzmir'de Halk ve Demokrat Partililerin ileri gelenleri (Cumhuriyet Gazetesi, 15 Haziran 1947), İzmir gençliği meydanlarda toplanarak, mücadele konusunda azimli ve kararlı olduklarını göstermişlerdir (Cumhuriyet Gazetesi, 22 Haziran 1947).

Demokrat Parti 22 Haziran 1947 tarihinde İzmir'de C.H.P.'nin ardından miting düzenlemiş, mitingin bitiminde Cumhurbaşkanlığı'na ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne D.P. il idare kurulu imzası ile olayı protesto ettiklerine dair telgraf çekmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 23 Haziran 1947).

Ceyhan Belediye Meclisi Ceyhan'da gösteri düzenlerken (Cumhuriyet Gazetesi, 20 Haziran 1947), Demokrat Parti'nin Ödemiş'te Demokrat Parti İdare Kurulu, Cumhurbaşkanlığına ve Büyük Millet Meclisine telgraf göndermiş, aynı türde gösteriler İzmit'te de yapılırken (Cumhuriyet Gazetesi, 20 Haziran 1947), Bursa'da her iki parti bir araya gelerek miting yapmış, Sivas'ta da halk duygularını meydanlarda dile getirmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 24 Haziran 1947).

Gençliğin göstermiş olduğu tepki, ülkenin her yerine yayılmış ve aynı türden heyecanlı ve kalabalık katılımlarla gençlik, Malatya, Maraş, Çankırı, Niğde, Ereğli, Çanakkale, Çorlu, Tire, Burdur'da (Son Posta Gazetesi, 25, 29, 30 Haziran 1947), Temmuz ayı içinde de Ayvalık, Rize, Milas, Antalya, Kırklareli'nde (Cumhuriyet Gazetesi, 5, 6, 7 Temmuz 1947) bir araya gelerek miting yapmışlardır. Antalya'daki yapılan gençlik mitinginden sonra Atatürk'e olan bağlılığı belirtmek üzere C.H.P. ile

D.P. il başkanları ve Belediye başkanı tarafından Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye telgraf çekilmiş (Cumhuriyet Gazetesi, 9 Temmuz 1947), aynı tarihte Bayburt, Antep, Trabzon'da da protesto gösterileri düzenlenmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 9,11 Temmuz 1947).

Büyük Doğu dergisinde infial yaratan yazının yayımlanmasından sonra yaklaşık bir ay boyunca Türk gençliği büyük tepki göstermiş ve bu tepkilerini ülkenin dört bir yanında meydanlara taşımıştır. Atatürk devrimlerine olan bağlılıklarını meydanlarda haykıran gençlik toplumsal mücadelenin en iyi örneğini vermiştir.

5.1.1.2. Partilerin Mücadelesi (The Struggle of Parties)

Bu sürecin devamında aynı rahatsızlığı duyan milletvekili Ahmed Remzi Yüreğin Millet Meclisi'ne sözlü soru vermiş ve mesele meclis çatısı altında da görüşülmüştür. Ahmed Remzi Yüreğin meclisteki konuşmasında, memlekette dini alet eden hareketler alabildiğine ürediğini, irtica mahiyetli yayınların gem'i aزیya aldığı, yer yer mezhepçilik, tarikatçılık hareketlerinin sezildiğini, Adana'da Şeyh Ali'nin, Konya'da Şeyh Ahmed'in hatta İstanbul'da da birilerinin vasiyetnameleri adı altında ortaya bir takım efsanelerin atıldığını ifade etmiştir. Ahmed Remzi Yüreğin çekincelerini ortaya koyduktan sonra milletvekillerini "*İpin ucunu gevşetirsek sonu kötüye varır.*" şeklinde ikaz da etmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 27 Kasım 1947).

Partiler oy toplamak veya diğer parti taraftarlarını kendi saflarına çekmek uğruna tavizler verirken, verilen tavizleri az bulan, verilen tavizlerin bir an evvel gerçekleşmesini ve gerçekleşmesine engel olanların cezalandırılmasını isteyen kişiler de meclis çatısında bulunmaktaydı.

Van milletvekili İbrahim Arvas, öğretimin birleştirilmesi hakkındaki kanunun tatbiki, ilkokullarda okutulacak din dersleri ve Türk-İslam ilahiyat fakültesinin uygulamaya sokulmasındaki gecikmeler ve idarecilerde olan çekince hakkındaki sorusu, gerilimli tartışmalara sebep olmuştur.

Milli Eğitim Bakanı, Tevhid-i Tedrisat kanunu hakkında açıklama yapmayı müteakip soru sahibinin mesnet yaptığı 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat kanununun Atatürk'ün ölmez abidelerinden biri olduğunu ve bu kanunun ruhunun Türkiye'de tek mektep, tek terbiye ve tek millet meydana getirmek olduğunu belirtmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 4 Ocak 1949). Devrimlerin meclis çatısı altında savunulması bizzat bakanlar tarafından yapılmıştır.

Bu süreçte 3 Haziran 1949'da Celal Bayar, Şemsettin Günaltay ile görüşmüş, hem irticaaya karşı hem de komünizme karşı mücadele için karşılıklı fikir alışverişinde bulunmuşlardır (**Son Telgraf**, 4 Haziran 1949). Görüşmeyi müteakip 9 Haziran'da Fuat Köprülü, Demokrat Parti'nin görüşünü beyan ederek, irtica ve komünizmle mücadelede DP'nin, Hükümet'in yanında olduğunu açıklamıştır (**Son Telgraf**, 10 Haziran 1949). Bunun üzerine bu açıklamadan üç gün sonra Millet Partisi bir beyanname yayınlayarak; DP Lideri Bayar ile Başbakan Günaltay'ın yaptığı görüşmede alınmış olan "irticaa karşı Hükümet ve DP'nin beraber mücadele etmesi" kararını eleştirmiştir. Millet Partisi yayınladığı beyanname:

"*Millet ve Millet Partisi, Halk Partisi ile Demokrat Parti'nin başında bulunanların müşterek bir Millet Partisi'ne haksız ve mesnetsiz olarak mürteci damgasını vurmaya çalışmak şeklinde tezahür etmektedir. Buna ilâveten elemle görüyoruz ki Bay Celâl Bayar, Başbakanla yaptığı ve Meclis'te Başbakan tarafından bir hiddet ânında ifşa edilen gizili görüşmelerde Türk Milleti'ni mevcut olmayan irtica ile lekelemek istemiş ve bu suretle demokrasinin şartı olan aleniyet esasını çiğneyerek milleti Hükümet'e jurnal etmiştir*" (**Son Telgraf**, 13 Haziran 1949)

diyerek, CHP ve DP'nin irtica ile mücadelesinden rahatsız olan Millet Partisi, irticaanın varlığını dahi kabul etmeyerek, irtica diye bir şey olmadığını iddia etmiştir.

5.1.1.3. Ezan'ın Arapça Okunması Girişimi (Attempt to Read "Ezan" in Arabic)

4 Ocak 1949 tarihinde başlayan diğer bir mücadele ise "ezan" hususunda olmuştur. Arapça ezan okunma girişimleri Türk aydınları ve Türk toplumu içinde çeşitli tartışmalara ve bazı Atatürk devrimlerinin korunmasına yönelik mücadeleye sebebiyet vermiştir.

Öncelikle Mecliste Arapça ezan okunması olayına karışan kişiler birer birer yakalanmış (Cumhuriyet Gazetesi, 6 Şubat 1949), ezan hadisesi Ticani tarikatının mecnunane bir gösterisi sayılmakla birlikte tahkikata gereken önem verilerek devam edilmiştir.

Falih Rifki Atay, (Ulus Gazetesi, 8 Şubat 1949); " *Türkçe ezan bir din işi değil, bir kültür işidir, Atatürk'e ve onunla bir düşünen inkılâpçılar millileşme ve garplılaşma hareketinin ilk muvaffak olma şartını dilde ve kafada Türk milletini Arap kültüründen uzaklaştırma ile aramışlardır. Latin yazısını almak, dili millileştirmek ne ise ezanı Türkçeleştirmek de odur.....* "diyerek, millileşmenin önemini vurgulamıştır.

Türk toplumunda "Laiklik" kavramı, tam olarak anlaşılammış veya eksik, yanlış anlaşılmıştır. Laiklik, modernist ve batıcı düşünenler tarafından, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması, ancak dinin devlet kontrolünde kalması olarak algılanırken, İslami düşünce taşıyanlar, Cumhuriyet dönemindeki laiklik uygulamalarını şiddetle eleştirmişlerdir. Laiklik, aydınların ideolojisi olurken, din de İslami düşünceler açısından halkın ideolojisi olmuştur. Bu bağlamda cumhuriyet dönemi laiklik anlayışını eleştirenlerin arasında en önemli simalar Prof.Dr. Osman Turan ve Prof.Dr. Ali Fuat Başgil'dir. Turan; laikliğin, yapılan uygulamalar neticesinde din düşmanlığı haline geldiğini söylerken, Başgil ise Türkiye'de laikliğin olmadığını, devlete bağlı bir din sisteminin mevcut olduğunu ifade etmiştir (Bayramoğlu, 1998:102-117). Bu eksende yapılan ezan tartışmaları ve mücadelesi meclise de yansımıştır.

Dönem içindeki Laiklik tartışmalarının nedeni, D.P.döneminde eski laiklik anlayışının oldukça gevşemiş olmasıdır (Eroğul, 1990:88-89). Laikliğin bu şekilde algılanmasına sebep ise aynı dönemde demokrasinin temel ilkelerinin, bireycilik, bireyin zekâsı, halk iradesi gibi liberal ifadelerle tanımlanmasıdır (Adal, 1953:3-5). Mecliste Diyanet işleri bütçesi için yapılan görüşmelerde de Afyon milletvekili Dr. Ahmed Hamit Selgil, Diyanet İşleri Başkanı'nın konuşması esnasında yüzde 95'i Müslüman olan Türk milletinin mukaddes kitabı olan Kur'anın kendi dilinden ne zaman okuyacağını sormuş, bu mukaddes kitabı Arapça ile okumak ve öğrenmek istemediğini dile getirmiştir. Ancak Selgil'in bu isteği tepki görürken Selgil aynı zamanda kendisinin bütün Müslümanlardan değil 20 milyon Türk'ün ihtiyacından bahsettiğini öne sürmüştür (Cumhuriyet Gazetesi, 24 Şubat 1949).

İzmir'de 11 Mart 1949 tarihinde yine Arapça ezan okuma ve Arapça kamet verme hadisesi cereyan etmiştir. Ancak bu tür meczubane davranışlara karşı toplum da duyarlılık göstermiş ve cemaat tarafından yakalanan şahıslar karakola götürülmüştür (Cumhuriyet Gazetesi, 12 Mart 1949). Toplum da irticai faaliyetlere karşı mücadeleye katkıda bulunmuştur.

5.1.1.4. Kanun Maddelerinde Değişiklik (Changes in Articles of the Law)

C.H.P. çok partili sistem içinde oy kazanma telaşıyla, bir yandan dini talepleri karşılama yoluna giderken bir yandan da aşırı sağ ve sol düşünceye karşı tedbirler almak durumunda kalmıştır.

Bu doğrultuda 9 Mayıs 1949 tarihinde Başbakan Günaltay, T.B.M.M.'ne son zamanlarda komünistlik ve dincilik propaganda ve cereyanlarının dikkat çeker bir hal aldığını, halkın emniyeti, selameti, saadeti, refahı ve gelişmesi için bu tür faaliyetlerin takip ve önlenmesi gerektiği, ancak bu konudaki cezai hükümlerin kapsam olarak yetersiz oluşu ve ceza azlığından dolayı 141'inci, 142'nci ve 163'üncü maddelerin tadili maksadıyla bir teklif sunmuştur. Teklif 10 Haziran 1949 tarihinde tümüyle kabul edilerek yürürlüğe girmiştir (T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 1949:680). Aynı gün, tekke ve zaviyelerin kaldırılması hakkındaki 677 sayılı kanunun ihtiyacı karşılamadığı gerekçesi ile bazı eklemeler yapılmıştır (T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 1949:709).

Bütün bu kanuni değişikliklere rağmen, Orhan Veli Kanık C.H.P.'yi, Yaprak dergisinde eleştirerek bireysel bir mücadele örneği sergilemiştir (Kanık, 1950);

"...Bursa'daki camilerden birinde vaaz veren bir diyanet işleri müfettişi 6 Nisan'da kıyamet kopmayacağını söylemiş. Hay ömrüne bereket! Ya bir de "kopacak" deyiverseydi, ne olurdu bizim halimiz? Şu iki günlük ömrümüzü nasıl geçireceğimizi bilemezdik hani. Bereket versin delilleri kuvvetli de böyle tehlikenin olmadığına hemen inanabiliyoruz. ...

...İmam kurslarını açanlar, bu işi, batıl olanla savaşmak için yaptıklarını söylerler. Derler ki: "İmam hatip kurslarını işte bu tür olayları önlemek için, o yanlış işleyen kafaları değiştirmek için açıyoruz." İyi ama, Bursa'daki vaazı veren zat kim? Diyanet işleri müfettişi. Yani imam hatip kurslarını teftiş edecek, o kursların çalışmalarına istikamet verecek olan yetkili kişilerden biri.

Varın hayır bekleyin artık siz kurslardan."

5.1.2. Yıkıcı Faaliyetlerle Mücadele (Struggle Against Destructive Activities)

Yıkıcı faaliyetlerin amacı, Mustafa Kemal Atatürk'ün kurmuş olduğu laik, demokratik, çağdaş rejimi yıkarak yerine kendi ideolojilerinin hâkim olduğu bir düzen kurmaktır.

Bu dönem içinde yapılan yıkıcı faaliyetlerle mücadelenin, kapsam ve uygulama açısından fazla farklılık içermediği ayrıca verilen mücadeleyi 1920 yılından itibaren ele almanın konu içinde bütünlük sağlayacağından, 1920-1950 yılları arasındaki yıkıcı faaliyetlerle mücadeleye birlikte bakmak daha uygun olacaktır.

4 Aralık 1925'te "Tahrir-i Sükûn Kanunu" adıyla çıkarılan kanunun amacı; ülkenin sosyal düzenini, huzur ve sükûnunu, güvenlik ve asayişini bozucu faaliyetleri önleyebilmektir. Bu kanunun çıkarılmasından sonra belirlenen Türk komünistler tutuklanmış ve 12 Ağustos 1925'te Türkiye Komünist Partisi ve yayın organları olan Aydınlik Dergisi, Orak Çekiç Dergisi ve Bursa'da yayımlanan Yoldaş gazetesi kapatılmıştır. İstanbul'da başlayan tutuklamalar esnasında Rusya'ya kaçan Dr. Şefik Hüsnü, Nazım Hikmet, Hasan Ali Ediz gıyaben mahkûm edilmişlerdi (Sayılğan, 1968:185).

1927 yılında İstanbul'a gelen Dr. Şefik Hüsnü, tekrar TKP'yi organize etmek istemiş ancak bir ihbar sonucu yakalanmıştır. Bu yakalama sonucunda TKP'nin diğer illerdeki (Ankara, Eskişehir, Adana, İzmir) örgütleri de ortaya çıkarılmıştır (Sançar, 1966:406-415). 17 Nisan 1929'da mahkûmiyeti biten Dr. Şefik Hüsnü 10 yıl süreyle TKP'yi yurtdışından yönetmeye çalışmış, ancak kuvvetli bir birlik sağlayamamıştır. Bunda da Atatürk Türkiye'sinin komünizm karşısındaki

politikasının yanı sıra almış olduğu tedbirlerin de büyük etkisi olmuştur.

29 Mart 1929'da TKP'nin düzenlediği tütün işçileri kapalı salon toplantısından sonra İzmir'de, İstanbul'da tutuklamalar yapıldı (Darendelioğlu, 1979:177-193). 1932 yılındaki politikasıyla aydınlara yönelen, Nazım Hikmet'le yoğun bir propaganda sürecine giren TKP, yine başarısız oldu ve Nazım Hikmet ile diğer parti yöneticileri yakalanarak birer yıla mahkûm edildiler (Özgen, 1982:99).

1938 yılında "Donanma Olayı" diye adlandırılan Deniz Harp okuluna sızma ve yayılma hareketi önlenmiş ve başta Nazım Hikmet olmak üzere diğer yönetici ve hücre mensupları 1 ile 20 yıl arasında çeşitli ağır hapis cezalarına mahkûm edilmişlerdir (Özgen, 1982:15-17).

Çok partili sistemin uygulamaya geçilmesiyle ülke çapında artan komünist olaylar veya arttığı yönünde yapılan maksatlı yayınlar nedeniyle Atatürk ilke ve devrimlerine en duyarlı kesim olan gençlik, tepkisini her fırsatta dile getirmiştir.

Ankara Üniversitesi öğrencileri 6 Mart 1947 tarihinde Ankara'da Dil Tarih Fakültesi konferans salonunda başlayan ve Ulus meydanında sona eren komünizm aleyhinde bir gösteri yapmışlardır (Son Posta, 7 Mart 1947). Dönemin gençleri, yapılan her türlü hareket karşısında farklı şehirlerde olmalarına karşın birbirlerine destek vermekten kaçınmamış ve devamlı birbirlerini desteklemişlerdir.

Türk gençliği, İzmir Yüksek Tahsil gençliği kız ve erkek liselerinden talebe yurtlarının da katılımıyla Kordon'da da komünizm aleyhinde bir miting tertip etmişler, mitingde söz alan gençler, yurda komünizmin giremeyeceğini, Atatürk'e "diktatör" diyen bu çatlak seslerin nereye kaçarsa kaçsın gençliğin elinden kurtulamayacaklarını dile getirmişlerdir (Son Posta, 20 Nisan 1947).

Türk gençliği komünizm karşısında azimle mücadele edeceğini ve bu konuda kararlı olduğunu öğrenci dernekleri vasıtasıyla da ifade etmiştir.

Ziraat Fakültesi Öğrenci Başkanlığının Ulus gazetesine gönderdiği beyanname (Cumhuriyet Gazetesi, 10 Aralık 1947), Gazi Eğitim Enstitüsü öğrenci Kurulu Başkanlığının yayımladığı kurul kararı, Tarım Makineleri Yüksek Uzmanlık Okulu Öğrenci Derneği başkanlığının yayımladığı beyanname (Cumhuriyet Gazetesi, 24 Aralık 1947), Dil ve Tarih -Coğrafya Fakültesi Öğrenci Derneği genel kurulunun Anadolu Ajansında yayınlanmak üzere gönderdiği bildiri, Yüksek Tahsil gençliğinin Beyazıt Üniversite lokalinde "*Türk Gençliği komünizmle nasıl mücadele etmelidir?*" konusunda düzenlediği bir toplantı (Cumhuriyet Gazetesi, 25 Aralık 1947) ile mücadelelerini ortaya koymuşlardır.

Ankara üniversitesi senatosu, aşırı sol temayüllü olduğu ve bu yolda telkinlerde buldukları iddia edilen bazı öğretim üyelerini ihraç etmiştir. Bu kararın ilk akisleri C.H.P. tarafından tertip edilen Demirtepe ocağındaki gençlik toplantılarının oturumunda görülmüş ve senatoya bu çıkartma kararının en derin sevinç ve heyecanla karşılandığını belirten bir telgraf çekilmesine karar verilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 12 Ocak 1948).

Komünizme karşı mücadelede ısrarlı ve savaşçı bir tutum sergileyen Türk gençliği programlı bir mücadele örneği sergilemiştir. Milli Türk Talebe Birliği bu kapsamda "M.T.T.B. Komünizmle Mücadele Komisyonu" oluşturmuştur. Bu komisyon bir ay kadar süren çalışmalar neticesinde bir mücadele programı hazırlanmıştır. Hazırlanan program çok detaylı, çok yönlü olup her teşekkülden yararlanmayı planlamış ve sonucunda komünizmin yok edilmesi amaç edinilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 27 Ocak 1948).

5.1.3. Atatürk Devrimlerine Karşı Diğer Faaliyetlerle Mücadele (The Struggle with other Controversial Activites Against to Atatürk's Revolutions)

Atatürk'ün devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadele olduğu kadar hiç mücadele edilmeyen ve hatta sonucunun Atatürk'ün devrimlerine karşı faaliyet olduğu dahi tahayyül edilemeyen konular ve bunun gibi bazı konularda hiçbir mücadeleye yer verilmemiştir. "Varlık Vergisi Kanunu" bunlardan birisidir.

Atatürk'ün özellikle üzerinde durduğu ve ırk, dil, din farkı gözetmeksizin aynı hedefte birleşmiş, aynı idealleri taşıyan insanların bir araya gelmesiyle oluşturulmasını istediği "Türk Milliyetçiliği" temelinde olan "Ulus Devlet" anlayışına ters olan "Varlık Vergisi Kanunu", meclisteki görüşmesinde, tasarının oylamasına katılan üç yüz elli milletvekilinin oybirliği ile kabul edilmiştir.

Atatürk Milliyetçiliği "Varlık Vergisi Kanunu" ile yıpratılırken, A.B.D. ile kurulan ilişki neticesinde de "Tam Bağımsızlık" yara almıştır.

A.B.D. Başkanı John F. Kennedy, New York Ekonomi Kulübünde yaptığı bir konuşmada şöyle demişti; " Dış yardım, Birleşik Devletlerin dünya üzerinde etki ve kontrol elde etmesini... sağlayan metottur." (Yetkin, 2007:358). Başkan Kennedy yapmış oldukları yardımların altında yatan gerçekleri bu şekilde açıklarken, 12 Temmuz 1947 tarihinde imzalanan bir anlaşmayla uygulamaya konulan Truman Doktrini'nin altında yatan gerçek sebep de sonradan itiraf edilmiş oluyordu.

Truman Doktrini ilan edilir edilmez, dış yardımların sonunun nereye varacağını, gerçek amacını, yapılan devrimlerden ve onların gösterdiği yoldan ayrılmanın nelere mal olacağını, Doç.Dr. Mehmet Ali Aybar gazetede çok açık bir biçimde açıklamıştır (Aybar, 1947). Aybar makalesinin başında istiklalimizin tehlikede olduğunu, ama bu sefer istiklalimize kastedenlerin bu sefer ordular olmadığını, aksine bu kez yaldızlı paravananın arkasına sığınarak üzerimize "yardımla" geldiklerini, bu durumda hakikati gören her namuslu Türk'e düşen görevin ise hakikati haykırmak olduğunu belirtmiştir. Ancak bu sese kimse cevap vermemiştir.

Atatürk'ün yaratmak istediği her yönüyle bağımsız bir ülke "Truman Doktrini'nin uzantısı olan "Marshall Yardımı" ile iyice bağımlı hale gelirken buna da yüksek sesle kimse karşı koymuyordu.

5.2. 1950-1960 Dönemi (Period 1950-1960)

Demokrat Parti'nin iktidar olduğu 1950-1960 yıllarında, Atatürk Devrimlerine karşı faaliyetler ile bu faaliyetlere karşı mücadele aynı zamanda yer almıştır. Demokrat Parti, dönem içinde din devletine, komünizme ve sola karşı tavizler vermemeye dikkat etmiştir. Ancak bu süreçte o günkü konjonktüre bağlı olarak, her kesime aynı mesafede kalınmamıştır. Demokrat Parti dönemi, bu konu çerçevesinde hep tartışmalar içinde geçmiştir.

5.2.1. İrticai Faaliyetlerle Mücadele (The Struggle Against Reactionary)

1950-1960 döneminin temel konularından birisi irticai faaliyetler hakkında yapılan tartışmalar ve irticai uygulamalardır. Atatürk Devrimlerine karşı ilk ciddi faaliyet ezanın Arapça okunması yasağının kaldırılması olmuştur. Bu süreç oldukça sancılı bir devredir. Çıkarılan yasaya göre, Türkiye Cumhuriyeti topraklarında on sekiz yıl Türkçe okunan ezan, artık tekrar Arapça da okunabilecekti. İktidarın muhalefete beraber aldığı bu karar, Türk basınında bazı yazarlar tarafından tepkiyle karşılanarak aleyhinde yazılar yazılmıştır.

Cumhuriyet Gazetesi sahibi ve başyazarı, Muğla Milletvekili Nadir Nadi, köşesindeki yazıda iktidarla beraber muhalefeti de ikaz etmiştir. Yüzünü batıya dönmüş, tüm enerjisini bu yolda harcayan, toplum içinde

hurafeler sistemini temelinden yıkan rejimin "ezan Türkçe mi Arapça mı okunsun" tartışmasıyla yüz yüze gelmesine şaşırıldığını belirtmiş, bu meselenin ileride daha değişik isteklere sebep olacağını söylerken bu meselenin asıl müsebbibinin C.H.P. olduğunu da ifade etmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 17 Haziran 1950).

Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekillerini İnönü ikna edemezken, Demokrat Partinin milletvekillerini de Celal Bayar'ın ezanın Türkçe okunmasına yönelik koyduğu tavır da etkilememiş (Şimşir, 2009:468) ve her iki partinin de milletvekilleri Atatürk'ün üzerinde özellikle durduğu dinin Türkçeleştirilmesi konusunda geri adımı pekte düşünmeksizin kolayca atmışlardır.

Ezanın Arapça da okunabileceğine dair kanun çıkartılırken aynı zamanda İstanbul Fatih semtinde faaliyette bulunan bir Mevlevi tekkesi basılmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 1 Temmuz 1950). Toplumun hassaslaştırıldığı konularda halkçı yaklaşımlar sergileyen hükümet, aynı zamanda uçta kalan küçük kesimlere karşı mücadele göstermesi ise Arapça ezan okuyanların tutuklanıp serbest bırakılması gibi gelip geçici ve pekte etkin olmayan uygulamalardan ibaret olmuştur.

Üzerine basılarak söylenen komünizme karşı alınan tedbirlerin aynısının da irticaya karşı alınması gerekliydi. Ancak tüm bu tedbirleri alacak olan yönetsel yapı, gerek yurt dışı baskılar, gerek yurtiçi baskı ve menfaatler gerekse toplumun kültürel yapısı açısından hiç de uygun değildi.

5.2.1.1. Eğitim Alanındaki Mücadele (Struggle in Education)

Kasım 1950 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığınca yayımlanan genelgeyle "ihtiyari" olan din dersleri artık mecburi hale geliyordu. Çocuklarına din dersi okutmak istemeyen velilerin bu durumu öğretim yılı başında okul idaresine dilekçe ile bildirmelerinin gerekli olduğu belirtildi. Bu durum karşısında verilen bireysel mücadeleye en iyi örnek Prof.Dr. Bülent Nuri Esen (1911'de İzmir'de doğdu. İlk, Orta ve Lise öğrenimlerini Galatasaray Lisesinde yaptı. 1935'de İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdi. 1937'de Paris Hukuk Fakültesinde Hukuk Doktorası yaptı. 1939'da Ankara Hukuk Fakültesinin Profesör Muavinliği yarışmasını kazanarak akademik kariyere girdi. 1940'da Siyasal Bilgiler Fakültesinde de öğretim görevi aldı. Türkiye'de ilk "İş Hukuk" kitabını yazmıştır (1944). Ankara Üniversitesinde bir Eğitim Fakültesi kurulmasına memur edilen heyette bulunan profesör, bu Fakültenin Dekanlığını da yapmış olup, bir İnsan Hakları kürsüsü ihdas etmiştir.) tarafından verilmiştir.

Prof. Esen çocuğuna din dersi okutmak istemediğini okul idaresine bildirdikten sonra, din derslerinin tedrisata eklenmesinin laikliğe ve vicdan hürriyetine ve bu itibarla Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla Milli Eğitim Bakanlığı aleyhine Devlet Şurası nezdinde bir iptal davası açmıştır. Ancak dava, Esen'in çocukları din derslerinin verileceği sınıflarda olmadığı sebebiyle reddedilmiştir.

Esen, 1953 yılında bir çocuğunun din dersi verilen sınıfa geçmesi nedeniyle davayı tekrarlamış, ancak Danıştay Dava Genel Kurulu nihai kararını "davanın reddi" şeklinde vermiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 27 Kasım 1953).

Din derslerinin eğitim tedrisatına alınması konusunu eleştiren Cumhuriyet Gazetesi Başyazarı, laik bir devlette din ve vicdan özgürlüklerinin bulunduğunu, her dinin başkalarının veya toplumun hürriyetine tecavüz etmemek şartıyla istediği şekilde yaşam alanında yer alabileceğini, hatta bırakın hükümetçe bazı faaliyetlerinin yasaklanmasının aksine, devletin icra organının ana vazifesinin vicdan hürriyetinin yurttan gelişmesini sağlamak olduğu üzerinde durmuş ve konuya eleştirel bir tarzda yaklaşmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 31 Ekim 1950).

Bazı sosyal bilimciler okullara din derslerinin konulmasını ve imam Hatip okullarının açılmasını genellikle olumlu karşılamışlardır. Prof.Cahit Tanyol olumlu bulmanın yanı sıra bazı önerilerde de bulunmuştur. Tanyol'a göre; din tabii bir müessesedir ve Türk milleti de müslümandır. Doğaldır ki Türk halkına dini terbiye vermek lazımdır. Ancak bazı kesimlerce yaratılan irtica umacısı, dine karşı bir nefret ve husumet yaratmaktadır. Okullarda din dersinin verilmesi, ülkenin dini bir amaç gözettiğini göstermez. Din eğitiminin laik Okullarda verilmesi, din hocaları tarafından verilmesinden daha iyidir. Din eğitimi softalara bırakılmamış olur. Sonuç olarak, okullara din dersinin konulması tehlike arzemez (Tanyol, 1956:499-502).

Peyami Safa da bu konuda Tanyol'un düşünceleri doğrultusunda Anadolu'da din eğitiminin yobazların elinde bulunduğunu ve bu çocukların yobazın elinden kurtarmak için din derslerinin ve din terbiyesinin devlet kontrolünün altında verilmesinin daha uygun olacağını ifade etmiştir (Safa, 1958:26).

Okullara din dersini konulmasını savunanların ortak payda da buldukları; din dersleri din hürriyetine aykırı olmaması, din derslerinin toplumsal ve pedagojik açıdan yararlı olması (Daver, 1955:144), eğitimli din adamlarının toplumun kalkınmasında ve insanların aydınlatılmasında önemli hizmetler sağlayacağıdır (Koner, 1956:4).

5.2.1.2. Gençliğin Mücadelesi (The Struggle of Youth)

1951 yılı Ocak ayında, Türkiye Milli Talebe Federasyonu 1950 yılının sonlarında gitgide artan, Atatürk devrimlerine saldıran, din ve aşırı milliyetperverlik maskeleri altında halk tabakalarını birbirine düşürmek gayreti ile yayın yapan bazı dergileri ve konuları görüşerek dava etmeye karar vermiştir. T.M.T.F.yapmış olduğu toplantının sonunda gerek irticaya gerekse komünizme karşı her türlü tedbirleri alacaklarına ve mücadelelerinin devamlı olacağına dair tebliğ yayımlamışlardır (Cumhuriyet Gazetesi, 7 Ocak 1951).

Memleketin muhtelif köşelerindeki Üniversite ve Yüksek Okul mensubu gençler aralarında anlaşır birleşerek "İnkılâp ve Gençlik" adlı bir gazete çıkarmaya karar vermişlerdir (Cumhuriyet Gazetesi, 10 Ocak 1951). Atatürk devrimlerine karşı faaliyetlere yönelik mücadele içinde olan Milli Türk Talebe Birliği İstanbul İstişare Kongresi üyeleri irtica ve komünizmi protesto maksadıyla Fatih Halkevinde bir toplantı yapmışlar müteakiben yayımlanan beyannamede (Cumhuriyet Gazetesi, 22 Ocak 1951) kısaca şöyle denilmiştir:

"..Milletimizin tabii gelişmesini durduracak her türlü yaratma gücünü felce uğratacak olan bütün irtica hareketlerini, en az komünist tahrikleri kadar, bir hıyanet sayar ve bütün gençliği uyanık bulunmaya gerektiği yerde ve anda bunlarla mücadeleye davet ederiz."

Yapılan mücadelelere rağmen mecmua ve dergilerde "İrtica ve Komünizm"'e dair lehte yazılar yayımlanmış ve fakat haklarında kanuni işlemlerde uygulanmıştır.

Orhun dergisi, Sebilürreşad dergisi, İslamiyet dergisi, Said-i Nursi'nin yayımladığı "Gençlik Rehberi" isimli kitap ile Büyük Doğu dergisi hakkında, içerdikleri yazı itibarıyla savcılıkça takibata geçilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 31 Mart 1951). Volkan gazetesinin 4, 8, 9 ve 10'uncu sayılarında çıkan Atatürk'ü, Cumhur Başkanını ve hükümetin manevi şahsiyetlerini tahkir eden 3 makaleden dolayı savcılık ve Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Atadan tarafından gazetenin sahibi Mahmut Cevdet Sezer ile makalenin yazarı Nihat Yazar hakkında dava açılmıştır (Cumhuriyet Gazetesi, 20 Eylül 1951).

1951 yılı içerisinde Atatürk'ün heykellerine yönelik saldırılar baş göstermiş ve ülke çapında hızlı bir şekilde yayılmıştır. Nitekim 24 Şubat 1951'de Kırşehir'de Atatürk heykelinin burun ve çene kısımlarının

parçalanmasıyla (Ulus Gazetesi, 25 Şubat 1951) başlayan süreç iktidarın ciddi tedbirler almasına neden olmuştur.

Hüseyin Cahit Yalçın, heykel kırma olayını "inkılâp düşmanlığında ileri doğru atılmış küstah bir adımdır" şeklinde nitelemiştir. Bu olayın sorumlusu olarak da Adnan Menderes'i ve D.P.'yi göstermiştir (Ulus Gazetesi, 25 Şubat 1951).

Atatürk'ün son Başbakanı, dönemin Cumhurbaşkanı, Demokrat Parti lideri Celal Bayar, tahrip edilen Atatürk büstünün yerine Kırşehir'e Atatürk'ün bronz bir büstünü hediye etmiştir. Celal Bayar tarafından hediye edilen büstün açılışına İstanbul ve Ankara üniversitelerinden gençler ve birçok illerden halk temsilcileri ile birlikte geniş bir halk kitlesi katılmıştır. Katılımcılar, Atatürk İlkelerine ve devrimlerine bağlılıklarını belirtmiş, aynı zamanda mitingde Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Atadan da bir konuşma yapmıştır. Aynı süreçte, Milli Türk Talebe Birliği, Eminönü Halkevinde bir toplantı düzenlemiş ve Atatürk'ün büstüne yapılan bu çirkin saldırıyı protesto etmiştir (Özdemir, 2008:59).

Heykel ve büstlere karşı yapılan tecavüz ve saldırılara yönelik protestolar devam ederken, Mart 1951'de Konya Kadıhan'da yapılan D.P. ilçe kongresinde ileri sunulan istekler karşısında (Fes ve Sarık giyilmesine izin verilmesi, hafta tatilinin yeniden Cuma gününe alınması, kadınların açık-saçık gezmelerinin yasaklanması ve birden çok kadınla evlilik yapılması vs.) tüm yurttaki büyük bir infial hisleri uyanmıştır. Ancak bu tepkiler özellikle olayın geçtiği Konya'da daha büyük olmuştur.

Gelişen durum üzerine hadiseyi araştırmak üzere İç İşleri Bakanı Halil Özyörük Konya'ya müfettiş göndermiştir (Son Telgraf, 13 Mart 1951). 18 Mart 1951 günü büyük bir katılımı Konya'da büyük bir miting yapılmıştır.

Bu arada, Büyük Doğu dergisinin yine Atatürk aleyhinde yaptığı yayını protesto amacıyla iki bine yakın üniversiteli genç Büyük Doğu dergisinin idarehanesinin önünde bir gösteri yapmıştır. Ayrıca gençler protestolarını Başbakan'a telgraf çekerek sürdürmüşlerdir (Son Telgraf, 18 Mart 1951). Atatürk'ün kardeşi Makbule Atadan da, Necip Fazıl Kısakürek aleyhine Ankara'da bir dava açmıştır. Aynı zamanda M.T.T.B.'de Necip Fazıl'a dava açılması için savcılığa başvuruda bulunmuştur (Son Telgraf, 23 Mart 1951).

5.2.1.3. Çarşaf Ve Peçeye Karşı Yapılan Mücadele (Struggle Against Sheet and Veil)

Bu süreçte toplum içinde kadınlar arasında çarşaf, peçe kullanımının fazlalaşması devrimlerin koruyucuları tarafından takip altına alınmış ve toplum bu yönde uyarılmıştır.

Türk Kadınlar Birliği, kadınlarımızı yeniden peçelemeye yeltenen bazı geri cereyanlarla mücadelede ön saflarda yer almış (Cumhuriyet Gazetesi, 21 Temmuz 1952), mücadelesini çok yönlü yürütmüştür.

1956 Mart'ında Diyanet İşleri Başkanlığı bir genelgeyle, bünyesinde çalışan bayan memurların başlarını başörtüsü ile örtmelerini istediğinde, basın konuyu yeniden topluma aksettirmiştir. Aynı gazetede buna benzer birçok yazıya yer verilmiş, "başörtüsü ve çarşaftan gelecek tehlike" konusu gündemde tutulmuştur. Örneğin "İnkılâplarımızı Nasıl Koruyabiliriz?" konulu fikir yarışması düzenlenmiş, derece kazanan makaleler gazetede yayımlanmıştır.

Gündeme gelen ve tartışmaların odağına oturan "Çarşaf ve Peçe" tartışmaları sürecinde, 3 kadın milletvekili çarşafın yasaklanması için 13 Mart 1956 tarihinde Meclis'e kanun teklifi götürmüştür (Cumhuriyet Gazetesi, 28 Mart 1956). Türk Kadınlar Birliği tarafından da olumlu karşılanan bu teklif Meclis'te hiçbir işlem görmese de bazı çevreler tarafından takdirle ve ilgiyle karşılanmıştır.

17 Mart 1956 tarihinde Hürriyet gazetesinde Cahid Tanyol'un yazdığı "Çarşafa Dair" adlı yazıda, Tanyol, çarşaf giymenin örf ve adetlerimizle, modayla ve dinle alakası olmadığını, çarşafın sadece bir yobaz geleneği olduğunu dile getirmiş ve yobazlığın dindarlıkla aynı şey olmadığından bahsetmiştir (Hürriyet Gazetesi, 17 Mart 1956).

8 Nisan 1956'da yapılan Türkiye Kadınlar Birliğinin yıllık kongresinde: "Türk kadınlığının üzerinde bir kara damga halinde görülen çarşaftan kurtulmak için elden gelen bütün çalışmalar yapılacaktır." cümlesi beyan edilmiştir. Birlik, çarşafa karşı mücadele için ucuz ve yerli kumaşlardan örnek teşkil edecek zarif bir manto diktirdiğini, ucuz kumaşlardan dikilen mantoların satış fiyatlarının da ucuz olduğunu, dolayısıyla halka medeni kıyafetlerin zarif ve ucuz olabileceğini ispatlamak istemiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 9 Nisan 1956).

Hukukçular da idari tasarruflarla çarşafın kaldırılabilceğini söyleyerek mücadeleye katılmışlardır. Hemen hemen her hukukçu yaptırımın bulunmadığını esefle karşıladığını, bazıları bunun bir eğitim işi olduğunu ve geç kalındığını ileri sürmüş, bazıları da idarenin alacağı kararlarla çarşaf ve peçe giyiminin ortadan kaldırılabilceğini söylemişlerdir. Eskiden bazı belediye encümenlerinin bu hususta karar aldıklarını ve yurdun bir kısım yerlerinde çarşafın yasak edildiğini de belirtmişlerdir (Cumhuriyet Gazetesi, 16 Kasım 1958).

5.2.1.4. Dinin Kullanılmasına Karşı Mücadeleye Devam (Continue to Struggle Against use of Religion)

Cumhuriyet Gazetesinde Necati Evliyagil tarafından "Arap Harfleri Anadolu'da Aldı Yürüdü" başlıklı haber neticesinde, Cumhuriyet savcılığı ilgili firma ve satış elemanı hakkında takibat başlatmıştır. Bu süreçte bu tür eski yazı ile yazılmış biletler toplattırılmış ve firma hakkında dava açılmıştır. Ayrıca yapılan ihbar neticesinde Beyazıt'taki üç kitapçıda arama yapılmış, arama sonunda bin adete yakın eski harflerle basılmış kitaplar ele geçirilmiş ve sanıklar savcılığa sevk edilmişlerdir.

Demokrat Parti, İslamcı kesime karşı aldığı önlemleri eleştiren Samsun Milletvekili Hasan Fehmi Ustaolu'nu, 3 Ekim 1952'de yayımlanan "Büyük Cihat" gazetesinde çıkan bir yazısı sebebiyle partiden ihraç ederek karşı faaliyetlere taviz vermediğini parti içinde de göstermiştir (Tarhanlı, 1993:111).

Necip Fazıl Kısakürek "Büyük Doğu" dergisinde yazdığı laiklik karşıtı bir yazı nedeniyle 1952'de dokuz ay on iki güne mahkûm edilmiştir. Ayrıca 23 Aralık'ta Saidi Nursi hakkında Samsun Ağır Ceza Mahkemesinde dava açılmıştır (Tarhanlı, 1993:111).

Atatürk devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadeleye siyasi ve medya gibi alanlarda olduğu gibi diğer alanlarda da devam ediliyordu. Mücadele yelpazesinin içine dergâh, tekke gibi yerlerde yapılan faaliyetlerde girmiş, ayın yapan kadınlı erkekli Bektaşiler suçüstü yakalanmış (Cumhuriyet Gazetesi, 5 Ekim 1952) haklarında dava açılmak üzere adliyeye sevk edilmişlerdir (Cumhuriyet Gazetesi, 6 Ekim 1952).

Atatürk devrimlerine karşı faaliyetlerle yapılan mücadelelerden hemen hepsi, o dönemin hassasiyetinden ötürü gazetelerde yoğun bir şekilde yer almıştır. Gazeteler bu tür olayları haber yaparken, gazetecilik mesleğinin kendilerine yüklemiş olduğu toplumsal görevleri gereği ve doğal olarak gazeteciliğin verdiği bir tarzla konu hakkında (Bektaşilik nedir?, Çarşafın tarihi vb.) toplumu bilgilendirmiş ve bilinçlendirmiştir.

Diğer taraftan basında çıkan karşı faaliyetlerle mücadele kapsamında, Sebilürreşad yazarı Eşref Edip de bir yazısından dolayı 5 Mart'ta beş ay hapse mahkûm edilmiştir (Tarhanlı, 1993:112). Büyük Doğucular ile başlayan ve Milliyetçiler Derneği ile devam eden

tahkikatlar serisi Nurcular adı altında faaliyette bulunan mürteciler zümresi ile devam etmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 27 Ocak 1953).

Bu bağlamda Adnan Menderes, 4 Mart 1953'te daha önce ilişkilerin düzenlenmesi için gazetecilerle yapmış olduğu toplantılardan üçüncüsünü başbakanlıkta yaparken sol basının temsilcilerinden olan gazete ve dergilerin kapatılması suretiyle komünist faaliyetlerin önlendiğini söylemiştir. Ancak bu defa da sağcı cereyanların meydana çıktığını belirterek "yeşil neşriyat"ın temsilcilerinin sayısı 30 iken bunlardan "Hakka Doğru, Büyük Cihad, Yeşil Nur, İslâm'ın Nuru, Fedai, Bağrıyanık, İslâm'ın Sesi, Komünizmle Mücadele" gibi yayınlar olmak üzere 19 tanesinin kapatıldığını belirtmiştir. Geriye kalan Sebilürreşat, Büyük Doğu, İslâm Dünyası, Büyük Dava, Ehli Sünnet" gibi yayınların ve mesullerinin mahkemeye verildiklerini belirterek Türkiye'nin ikliminin bu tür cereyanlara müsaade etmediğini ifade etmiştir (Zafer Gazetesi, 5 Mart 1953).

5.2.1.5. Siyaset Hayatındaki Değişiklikler (Changes in Political Life)

İrticayla mücadele kapsamında irticai kesimlerin etkisizleştirilmesinden sonra D.P. bu defa kendi seçmen kitlesine hitap eden muhafazakâr Millet Partisini hedef almaya almıştır.

29 Haziran 1953 tarihinde Millet Partisi'nin kongresindeki gerici havadan dolayı, partinin eski başkanı Hikmet Bayur'un başında bulunduğu inkılâpçı kesim 6 maddelik bir tebliğ yayınlarak "Atatürk ve inkılâplara aleyhtarlığı bir prensip olarak parti içinde yer aldığı sabit olmuştur" gerekçesiyle partiden istifa etmişlerdir (Zafer Gazetesi, 30 Haziran 1953). Nitekim istifacıların yayınladığı bildiri üzerine harekete geçen adli mercilerin raporu üzerine 8 Temmuz 1953 tarihinde Millet Partisinin bütün teşkilatları geçici olarak kapatılmıştır. Ancak Millet Partisi, kapatılmanın kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle 13 Temmuz'da itirazda bulunmuş olmasına rağmen 17 Temmuz'da itirazları ret edilmiştir (Ulus Gazetesi, 18 Temmuz 1953). 27 Ocak 1954 günü Ankara 3.Asliye Ceza Mahkemesi partinin kapatılmasına karar vermiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 28 Ocak 1954).

Bu süreçte, 23 Temmuz 1953 tarihinde dinin dünya işlerine karışmasını engellemek ve siyasete karışmasını önlemek maksadıyla basın tarafından "Milli Selamet Kanunu" adı verilen "Vicdan ve Toplanma Hürriyetinin Korunması Kanunu" görüşülmüş ve 46 ret oyuna karşın 252 kabul oyu alarak kanunlaşmıştır (Aydın Tarihi, 1953:69).

5.2.1.6. İrtica İle Mücadelenin Devamı (Continue to Struggle Against Reactionary)

29 Temmuz 1953 tarihinde ise laikliğe aykırı olarak Saidi Nursi'nin nüfuzunu arttırmak maksadıyla dini hissiyatı alet eden Büyük Cihat dergi ilgilileri hapse mahkûm olmuşlardır (Zafer Gazetesi, 30 Temmuz 1953). Ekim 1953 tarihinde ise dönemin muhafazakâr kalemlerinin en etkililerinden olan Eşref Edip ve Ehli Sünnet dergisinin sahibi Abdürrahim Zapsu tutuklanırken, İlim Yayma Cemiyeti (11 Ekim 1951 tarihinde İstanbul merkezli olarak kurulan bir cemiyet) hakkında da takibata girişilmiştir (Zafer Gazetesi, 11 Ekim 1953).

İrtica faaliyetlerini önlemek için hükümetin aldığı tedbirlerin yanında toplumsal örgütlenmeler de olmuştur. Bunlardan birisi de "Milli Tesanüd Cephesi" idi. Milli Tesanüd Cephesi, toplumdaki cemiyet ve birliklerin katıldığı bir teşekkül olarak vücuda gelmiştir. Zira Cemiyetin başkanı Cevad Fehmi Başkut cemiyetin ilk toplantısında amaçlarının "gerilikle ve kanun dışı edilmiş fiil ve fikirlerle mücadele" etmek olduğunu belirterek "aşırı sağ ve aşırı sol tedhiş cereyanlarına

karşı nizam, hak ve hürriyetlerimizin müdafaa edilmesi" gerektiğini söylemiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 1953).

Demokrat Parti'nin Atatürk ilkeleri ve devrimlerine karşı faaliyet gösterenlere karşı yaptığı mücadeleyi destekleyen şüphesiz ki 1953 yılında yeni yasama yılına girerken, yaptıkları ilk işin geniş bir katılımı ile Atatürk'ün naşının Anıtkabire nakledilmesi (Zafer Gazetesi, 11 Kasım 1953) olmuştur. Atatürk'ün hayata veda etmesinin üzerinden 15 yıl geçmiş ve Atatürk'ün naşının, ebedi olarak kalacağı yere, Anıtkabir'e intikali, Atatürk'ün son Başbakanı Celal Bayar'a nasip olmuştur (Son Telgraf, 11 Kasım 1953).

1954 yılında seçimler öncesi Demokrat Parti milletvekili seçiminde çok hassas davranıp İslami eğilimler taşıyan adayları listeye almamıştır (Koray, 2003:547). Ancak buraya kadar yapılan her türlü önlem, D.P.'nin dini kesime yönelik politikasını ya da dinsel alanda verdiği tavizleri durdurduğu anlamına gelmemiştir. D.P. lider kadrosunun asıl güttüğü amaç, İslamcı grupları belli sınırlar içinde tutmak, böylelikle İslami kesimin siyaset sahnesindeki tek temsilcisi olmak isteğidir (Sitembölükbaşı, 1995:29,30).

1958 ve 1959 yıllarında irticaya yönelik olumlu ve olumsuz faaliyetler gerek hükümet tarafından gerekse toplum tarafından yürütülmüştür. Nurculara yönelik tahkikat ve tutuklamalar devam ederken, sivil toplum örgütleri de içinde mücadeleye iştirak etmiştir (Hürriyet Gazetesi, 4 Mayıs 1958).

Her dönem Atatürk ve devrimlerine yönelik hakaretler içeren yazılar yayımlayan Büyük Doğu dergisi, 1959 yılında da yapmış olduğu bir yayın, yine Türk gençliğinden daha önce gördüğü aynı şiddette tepkiye maruz kalmıştır.

Söz konusu dergide "*..Tanzimat'tan beri devam eden sahte inkılaplarımız ve bu inkılapların türettiği sahte kahramanlar..*" tabiri ile Atatürk'ün ve onun yaptığı devrimlerin aleni bir şekilde "*sahte*"likle nitelendirildiğini belirten öğrenciler, gençliğin Atatürk'e ve devrimlere bağlılığını bir kere daha göstermişlerdir. Cemiyet konuyla ilgili bir beyanname hazırlamış ve dağıtmıştır. Aynı zamanda cemiyet, Mustafa Kemal Derneği Başkanlığı, Türk Devrim Ocakları gibi gençlik oluşumlarına birer telgraf çekerek gençlik olarak, bu neşriyatı protesto etmek için ne beklediğini sormuş ve harekete geçilmesini istemiştir. Türkiye Milli Talebe Federasyonu yayınladığı beyanatta (Hürriyet Gazetesi, 18 Mart 1959), Ankara Üniversitesine bağlı Ziraat, Siyasal Bilgiler, Fen, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakülteleri Talebe Cemiyetleri, birlikte yayınladıkları bildiri ile dergiyi ve Atatürk'e hakaret eden Necip Fazıl Kısakürek'i protesto etmişlerdir (Hürriyet Gazetesi, 19 Mart 1959).

1959 yılının sonuna doğru Nurculara karşı alınan önlemlerin neticesinde Said Nursi'nin kaleme aldığı ve müridleri tarafından ısrarla aranan kitaplardan biri olan "Sikke-i Tasdik-i Kaydı" polis tarafından toplatılmıştır (Hürriyet Gazetesi, 30 Aralık 1959).

Bütün bu mücadelelerin yanı sıra dönem içinde emekli generaller bile, "aydın gençler" in İslam dinini daha doğru öğrenerek, hurafe ve taassup denilen dar çemberden kurtulmaları ve geniş bir alanda insan kardeşliğine dayanmaları için dini içerikli kitaplar yazmışlardır (Kaçmazoğlu, 1998:70).

Tarikatlara karşı yapılan mücadelede Ticani tarikatına yönelik mücadele önemli yer tutmuştur. Mehmet Kemal Pilavoğlu'nun şeyhi olduğu Ticani tarikatının adı, 1949 yılında Ankara ve çevresinde Atatürk heykelleri ve büstlerine yaptıkları saldırı ve tecavüzlerle ve kanunen yasak olduğu dönemde halka açık yerlerde ve mecliste yüksek sesle Arapça ezan ile kamet okumaları ile duyulmuştur.

Atatürk'ün heykel ve büstlerine tecavüzde bulunan inkılâp aleyhtarı Ticiani tarikatı mensupları hakkında dönem içinde yapılan takibatlar sonunda, birçok tarikat mensubu cezaevine gönderilirken (Hürriyet Gazetesi, 29 Temmuz 1951), 26 Haziran 1951 günü bir Ticiani Ankara'da Kızılay meydanında Atatürk abidesine saldırmış, olayların neticesinde 40 kadar ticiani ve Ticianilerin şeyhi Kemal Pilavoğlu tutuklanmıştır (Son Telgraf, 27 Haziran 1951). Mahkeme sonucunda Kemal Pilavoğlu 9 yıl 12 ay ağır hapis, 15.000 lira ağır para cezası ve 10 yıl emniyetli umumiye nezaret cezasına mahkûm olmuştur (Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesi Arşivinden "Karar Dosyası"ndan alınmıştır). Diğer sanıklara da 2 ile 5 yılları arasında değişen cezalar verilmiştir (Son Telgraf, 11 Temmuz 1952).

1960 yılına kadar etkin bir görünüm sergileyemeyen Ticianiler 1958 yılında etkili olmayan bazı faaliyetler yapmış, bu arada Ticiani Tarikatının Şeyhi Kemal Pilavoğlu 5 yılını Bozcaada'da, ikinci beş yılını İmroz adasında çekmek üzere sürgüne gönderilmiştir (Cumhuriyet Gazetesi, 23 Aralık 1958).

5.2.2. Yıkıcı Faaliyetlerle Mücadele (Struggle Against Destructive Activities)

1950-1960 döneminde, sol düşmanlığını ile Sovyet karşıtlığını birleştiren ve sol düşüncüyü Sovyet ajanlığı olarak değerlendiren kesimlere göre, komünistler, vatan fikrini benimsemeyen, vatanına ihanet edenlerdi. Bu kesimlere göre, bütün komünistler Türkiye'yi Rusya'ya teslim etmek için çalışıyorlardı. Komünistler bu vatani benimsememişlerdi (Hareket Mecmuası, 1952:2). Prof. Ali Fuat Başgil'e göre de, din maneviyatının kuvvetli olduğu yerde komünizmin türeyip tutmasına imkân yoktu (Başgil, 1959:5).

1951 yılı Ocak ayından itibaren irticaya karşı gösterilen mücadelenin yanı sıra komünizme karşıda aynı şekilde mücadele verilmiştir. Ankara, Bursa, Tavas, Antakya, Bandırma, İstanbul'da yapılan aramalar, tutuklamalar birbirini takip etmiştir. Yapılan tutuklamalar Türk Ceza Kanununun 141 inci maddesinin tahrifatı dâhilindedir.

1951-1952 yıllarında yapılan tutuklamalarda Türkiye Gençler Derneği'nin 206 üyesinden 43'ünün TKP' ye mensup olduğu ortaya çıkmıştı (Sayılğan, 1968:261). İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği üyelerininse 1951-1952 yıllarında yapılan tutuklamalarda, gizli komünist partisinin çeşitli kademelerinde ve hücrelerinde bulunduğu tutuklamalar sonunda anlaşılmış (Sayılğan, 1968:263-264) ve duruşmalar sonunda mahkûm olmuşlardır. Dernek yöneticilerinden ve TKP harici büro sekreteri Dr. Sevim Tarı (Belli) Marsilya'ya giderken yakalanmıştır.

167 kişinin sevk edildiği ve yapılan duruşmalardan sonra; TKP üyesi oldukları öne sürülüp belirlenen başta Dr. Sevim Tarı (Belli) olmak üzere diğer üyeler 1 yıldan 6 yıla kadar olan çeşitli hapis cezaları ile mahkûm edildiler. İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği 1951-1952 yıllarında yapılan komünist tutuklamalardan sonra resmen kapatılmıştır.

Türk Barışseverler Cemiyetinin yöneticileri, 1951'de Askeri mahkeme tarafından tutuklanmış ve duruşmalar sonucunda 10 ay ile 2 yıl arasında değişen cezalara mahkûm olmuşlardır. Türk Barışseverler Cemiyeti yasa dışı bir partinin yan kuruluşu olduğu belirlendiğinden dernek kapatılmıştır (Özgen, 1982:108-111). Komünizmle mücadele, bir öğrencinin sınav kâğıdına orak-çekiç yaparak komünizmin propagandasını yapmak savıyla mahkemeye verilmesi derecesinde okul hayatına da girmiştir.

Sonuç olarak Türkiye'deki Sosyalist ve Komünist faaliyetlerle ilgili olarak yapılmış tutuklanmaların en köklü ve en geniş kapsamlısı 1951-1952 yıllarında yapılmıştır. Gizli komünist cemiyeti teşkil etmek, bu cemiyetlere üye olmak, faaliyet göstermek suçlarından sanık 184

kişiden 52'si beraat ederken diğerleri çeşitli cezalara mahkûm edilmişlerdir (Cezalar için bakınız: Adliye Bakanlığı Arşivi, 1952).

5.2.3. Atatürk Devrimlerine Karşı Diğer Faaliyetlerle Mücadele (The Struggle with other Controversial Activites Against to Atatürk's Revolutions)

Atatürk'ün ölümüyle değişen Türk Dış Politikası sonucunda; Türkiye, Kore Savaşı'nı müteakiben Sovyet Rusya'nın tehditleri sonucunda NATO'ya katılmış ve Atatürk döneminde batıya karşı verilen savaşta yanımızda olan bölge ülkeleri ile komşu ülkeleri karşısına almıştır. Oysaki Sovyet Rusya, boğazlara veya Doğu Anadolu'ya yapacağı herhangi bir mütecaviz hareket karşısında Türkiye zaten yalnız bırakılamazdı. Bırakılamayacak önemde bir jeostratejik konuma sahip olan Türkiye'ye gerek A.B.D., gerekse diğer batılı ülkeler yardıma gelecekleri yüksel muhtemel idi. Ancak yaratılan senaryo sonucunda, Atatürk'ün bölgede oluşturduğu güven ortamı kaldırılmış, bölge bilinmezliğe sevk edilmiştir. Kaldı ki Atatürk dönemi yapılan Bağdat Paktı, Balkan Paktı ile emperyalistlere karşı bir set oluşturulmuştur. Bunlar hiç yapılmamış gibi bölge ülkelerini hiç düşünmeksizin, tehdit algılamalarını abartarak, yalnızlık korkusuyla Türkiye NATO'ya katılmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken konu, devlet yetkilerinin bir antlaşmaya imza atmadan önce o antlaşmanın neler getirdiğine baktığı gibi neler götüreceğini ve götüreceğini de öngörmeleri gerekliliğidir.

T.B.M.M.'de yapılan oylamada yukarıda sözünü ettiğimiz "öngörü" yü Seyhan Milletvekili Cezmi Türk göstermiş, mecliste kanun tasarısının kabulü için yapılan oylamada bir tek Cezmi Türk müstenkif (çekimser) kalmıştır (Ulus Gazetesi, 19 Şubat 1952). Cezmi Türk'ün duyduğu çekince NATO'ya girmek değil, NATO'ya girerken öne sürülenlerin veya öne sürülecek şartların devleti her yönden ne kadar bağlayıcı olması ve buna karşı alınacak tedbirlerin tam olarak teşhis, tespit edilmemiş olmasıdır.

Atatürk'ün üzerinde durduğu toprak reformu ve onun uzantısı olan, köylünün eğitimi sağlayan "Köy Enstitüleri"nin etkisizleştirilip kaldırılmasına da gerekli kurum, kuruluş veya aydınlar tarafından yeterli bir mücadele verilememiştir. Bu iki konu aleyhinde yapılan çoğu haksız ve gerçek dışı propagandalara dayanamayan İnönü, "Toprak Reformu" ve "Köy Enstitüleri"nin ortadan kalkmasına seyirci kalmıştır (Saray, 2008:81).

Ayrıca, "Umumi Müfettişliklerinin Kaldırılması" kanununa karşı herhangi bir karşı koyma olmaması da dönemin ne derece Atatürk devrimlerinden ve ilkelerinden sapıldığını gösteriyor. Umumi Müfettişliklerin kaldırılmasıyla hangi bir tedbir alınmadığı için meydan, bölücülere, eşkıyaya kalıyordu. Günümüze taşınan "Kürtçülük Sorunu"nu da bu noktada aramanın doğru olacağını sanıyorum.

6. SONUÇ (RESULT)

Atatürk devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadele kapsamında 1938-1960 yılları arasında bireysel, toplumsal ve kurumsal mücadeleler verilmiştir. Bireysel mücadeleler daha çok tartışma seviyesinde kalmakla toplumu tetikleyici görevi yapamamıştır. Daha doğru ifadeyle toplum, bireysel mücadelelerden pekte etkilenmemiştir.

1938-1960 dönemi içinde hükümetler, Atatürk devrimlerine karşı faaliyetlerle mücadelesini hukuksal boyutlarda sergilemiştir. Bu kapsamda kanun çıkarmış, kanunları tadil etmiş veya kanunlara ek yapmış, bunların akabinde de kolluk kuvvetleriyle mücadelelerini ortaya koymuşlardır.

Dönem içinde en iyi, en çetin ve en sonuç odaklı mücadele, toplumsal bütünlüğü sağlayan bir yapı içinde, Türk gençliği tarafından verilmiştir. Atatürk devrimlerine karşı yapılan her faaliyetin karşısında hemen hemen bütün il ve ilçelerde mevcut miting alanları Türk

gençliği tarafından doldurulmuş ve karşı faaliyetlerde bulunan kişi, kişiler, kurum, dergi, gazete şiddetle protesto edilmiştir. Türk gençliği bu tür karşı faaliyetlere yönelik bir araya gelmek, daha güçlü ses çıkarabilmek adına, birbirlerine telgraf yollamaları, beyanname açıklamaları, birbirlerini tetikleme açısından ayrıca takdire şayan bir teşkilatlanma örneğidir. Şiddetli protestolarla da yetinmeyen Türk gençleri ilgili makamları da telgrafla ikaz etmiş, beklentilerini ortaya koymuştur. Yine gençler kendilerine görev olarak addettikleri cumhuriyeti koruma ve kollama görevine sahip çıktıklarını topluma devamlı beyanname yayımlayarak duyurmuştur.

Bütün bu Türk gençliğinin vermiş olduğu mücadeleleri gördükçe Atatürk'ün cumhuriyeti koruma ve kollama görevini Türk gençliğine vermesindeki isabeti görmek kaçınılmazdır.

Bütün bu karşı faaliyetlere yönelik yapılan mücadelelere rağmen ortaya konan karşı faaliyetlerin daha fazla ve etkin derecede olması, yapılan mücadeleleri ve müdahaleleri yetersiz kılmıştır. Eğer cümleyi tersten okursak Atatürk devrimlerine karşı faaliyetlere yönelik mücadelelerin yetersiz olması, karşı faaliyetlerin daha da fazlalaşmasına ve toplumu etkilemesine neden olmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- T.B.M.M. Tutanak Dergisi, CXIX (1949).
 - Adalet Bakanlığı Arşivi
 - Akşin, S., (2007). Yakın Tarihimizi Sorgulamak, Ankara, Arkadaş Yayınevi, 2. Baskı.
 - Akşin, S., (1948). C.H.P. Yedinci Büyük Kurultayı, Ankara.
 - Darendelioğlu, İ., (1979). Türkiye Komünist Hareketleri, İstanbul, Toker Yayınları.
 - Daver, B., (1955). Türkiye Cumhuriyetinde Layiklik, Ankara.
 - Eroğul, C., (1990). Demokrat Parti: Tarihi ve İdeolojisi, Ankara, İmge Kitapevi.
 - Kaçmazoğlu, H.B., (1998). Demokrat Parti Dönemi Toplumsal Tartışmaları, İstanbul, Birey Yayıncılık,
 - Koray, D., (2003) Neden Atatürkçülük? Niye Laiklik?, İstanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayınları 219.
 - Özdemir, H., (2008). Atatürk'ü Yeniden Düşünmek, İstanbul, Remzi Kitabevi,
 - Özgen, M.İ., (1982). TKP ve Organize Gençlik Hareketleri, İstanbul, 14 Mayıs Vakfı Yayınları, Kardeşler Matbaası.
 - Sançar, N., (1966). Gizli Komünist Belgeleri, Ankara.
 - Saray, M., (2008). Atatürk Aydınlanmasının Karşılaştığı Engeller, İstanbul., Yedi Tepe Üniversitesi Yayın No.45.
 - Sayılğan, A., (1968) Solun 94 Yıllı (1871-1965), Ankara.
 - Sitembölükbaşı, Ş., (1995). Türkiye'de İslam'ın Yeniden İnkişafı: 1950-1960, İSAM Yayınları, Ankara.
 - Şimşir, B.N., (2009). Kürtçülük-II 1924-1999, İstanbul, Bilgi Yayınevi, Birinci basım.
 - Tarhanlı, İ.B., (1993). Müslüman Toplum, Laik Devlet, İstanbul, Afa Yayıncılık.
 - Yetkin, Ç., (2007). Karşı Devrim 1945-1950, Antalya, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa Hukuk Yayınları, 6. Basım.
- MAKALELER**
- Adal, H. Ş., (1953). "**Demokrasinin Temel İlkeleri**", Siyasi İlimler Mecmuası, Sayı: 265,

- Aybar, M.A., (1947). "**Her Şeyden Evvel Ve Her Şeyin Üstünde İstiklal**", Zincirli Hürriyet.
 - Başgil, A.F., (1959). "**Dine Hücum Edenler Kime Hizmet Ediyorlar**", Türk Düşüncesi, Sayı: 56-5.
 - Kanık, O.V., (1950). Yaprak Dergisi, 15 Nisan.
 - Kanık, O.V., (1952). "**Türk Milliyetçiliğinin Asli Kıymetleri**", Hareket Mecmuası, Sayı 3.
 - Safa, P., (1958). "**İki Mecmua Arasında**", İslam Mecmuası, Cilt: II, Sayı 22.
 - Tanyol, C., (1956), "**Din ve Mektep**", Türk Yurdu, Sayı 252.
 - Yurdakul, E. ve Billur, Ö., (2004). "**Kemalizm'e İhanet Süreci**", Atatürkçülük ve Kuvayı Milliye, İleri Yayınları, İstanbul
- DERGİLER**
- Ayın Tarihi, No:231, Şubat 1953,
 - Hareket Mecmuası, Sayı 3, Şubat 1952.
 - Türk Düşüncesi, Sayı 56-5, Mayıs 1959.
 - Yaprak Dergisi, 15 Nisan 1950.
 - Zincirli Hürriyet 5 Nisan 1947.
- GAZETELER**
- NADİ, N., "Atatürk Bir Başlangıçtır", Cumhuriyet Gazetesi, 10 Haziran 1947.).
 - Cumhuriyet Gazetesi, 8 Haziran 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 12 Haziran 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 14-15 Haziran 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 20 Haziran 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 23 Haziran 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 24 Haziran 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 5 Temmuz 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 6 Temmuz 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 7 Temmuz 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 9 Temmuz 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 11 Temmuz 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 27 Kasım 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 10 Aralık 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 24 Aralık 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 25 Aralık 1947
 - Cumhuriyet Gazetesi, 12 Ocak 1948
 - Cumhuriyet Gazetesi, 27 Ocak 1948
 - Cumhuriyet Gazetesi, 4 Ocak 1949
 - Cumhuriyet Gazetesi, 6 Şubat 1949
 - Cumhuriyet Gazetesi, 24 Şubat 1949
 - Cumhuriyet Gazetesi, 12 Mart 1949
 - Cumhuriyet Gazetesi, 17 Haziran 1950
 - Cumhuriyet Gazetesi, 31 Ekim 1950
 - Cumhuriyet Gazetesi, 1 Temmuz 1950
 - Cumhuriyet Gazetesi, 10 Ocak 1951
 - Cumhuriyet Gazetesi, 22 Ocak 1951
 - Cumhuriyet Gazetesi, 31 Mart 1951
 - Cumhuriyet Gazetesi, 20 Eylül 1951
 - Cumhuriyet Gazetesi, 21 Temmuz 1952
 - Cumhuriyet Gazetesi, 5 Ekim 1952

- Cumhuriyet Gazetesi, 6 Ekim 1952
- Cumhuriyet Gazetesi, 27 Ocak 1953
- Cumhuriyet Gazetesi, 27 Kasım 1953
- Cumhuriyet Gazetesi, 28 Ocak 1954
- Cumhuriyet Gazetesi, 28 Mart 1956
- Cumhuriyet Gazetesi, 9 Nisan 1956
- Cumhuriyet Gazetesi, 16 Kasım 1958
- Cumhuriyet Gazetesi, 23 Aralık 1958
- Son Posta Gazetesi, 7 Mart 1947
- Son Posta Gazetesi, 20 Nisan 1947
- Son Posta Gazetesi, 25 Haziran 1947
- Son Posta Gazetesi, 29 Haziran 1947
- Son Posta Gazetesi, 30 Haziran 1947
- Ulus Gazetesi, 8 Şubat 1949
- Ulus Gazetesi, 19 Şubat 1952
- Ulus Gazetesi, 25 Şubat 1951
- Ulus Gazetesi, 18 Temmuz 1953
- Son Telgraf Gazetesi, 4 Haziran 1949
- Son Telgraf Gazetesi, 10 Haziran 1949
- Son Telgraf Gazetesi, 13 Haziran 1949
- Son Telgraf Gazetesi, 13 Mart 1951
- Son Telgraf Gazetesi, 18 Mart 1951
- Son Telgraf Gazetesi, 23 Mart 1951
- Son Telgraf Gazetesi, 27 Haziran 1951
- Son Telgraf Gazetesi, 11 Temmuz 1952
- Son Telgraf Gazetesi, 11 Kasım 1953
- Hürriyet Gazetesi, 29 Temmuz 1951
- Hürriyet Gazetesi, 17 Mart 1956
- Hürriyet Gazetesi, 4 Mayıs 1958
- Hürriyet Gazetesi, 18 Mart 1959
- Hürriyet Gazetesi, 19 Mart 1959
- Hürriyet Gazetesi, 30 Aralık 1959
- Zafer Gazetesi, 5 Mart 1953
- Zafer Gazetesi, 30 Haziran 1953
- Zafer Gazetesi, 30 Temmuz 1953
- Zafer Gazetesi, 11 Ekim 1953
- Zafer Gazetesi, 11 Kasım 1953